

Nr 796

Av herr Fröding m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

I proposition nr 142 med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken föreslås ändrade regler i vissa delar av rättegångsbalken i syfte att bl. a. underlätta handläggningen av vidlyftiga mål. Förslaget innebär bl. a. en viss utvidgning av möjligheterna att göra avbrott i eller uppskjuta huvudförhandling.

Behandlingen av propositionen har av riksdagens kamrar uppskjutits till innevarande höstsession. Första lagutskottet, till vilket propositionen hänvisats, har beträffande frågan om lämpliga regler för avbrott och uppskov i huvudförhandling samt fortsatt och ny huvudförhandling inhämtat yttranden från ett antal myndigheter och sammanslutningar, däribland 1951 års rättegångskommitté. Kommittén, vilken utarbetat det till grund för propositionen liggande förslaget, har i anledning av remissen avgivit nytt förslag i ämnet.

Vad först beträffar frågan om avbrott i huvudförhandling, har regeln i 1 kap. 15 § rättegångsbalken om att sammanträde för huvudförhandling skall pågå under erforderligt antal helgfria dagar i följd i praktiken icke ansetts utgöra hinder för erforderliga kortare avbrott i huvudförhandling. Eftersom denna praxis ej står i god överensstämmelse med ordalagen i nämnda lagrum, bör ändring därav nu ske. Propositionens förslag om avbrott under högst två söckendagar i veckan torde vara tillräckligt i de flesta målen. För mål av större omfattning torde det emellertid icke vara realistiskt att räkna med mera än tre handläggningsdagar per vecka. Det är tydligt, att behovet av att kunna göra ett så stort avbrott som under tre söckendagar i veckan är mest påtagligt i de allra vidlyftigaste målen, men även i mål av betydligt mindre omfattning kommer detta att göra sig gällande. Även i mål av en så relativt måttlig storleksordning, att huvudförhandlingen kräver 8—10 dagar, måste man räkna med att det mången gång kommer att medföra stora svårigheter att genomföra en handläggning fyra dagar i veckan. Det är ju icke meningen att domstolen redan vid planläggningen av handläggningen skall annat än i undantagsfall taga med i beräkningen möjligheten till uppskov, vilken närmast är avsedd för oförutsedda händelser. Även i sådana mål, som ovan nämnts, och vilka väl äro av större omfattning men icke kunna anses vara direkt vidlyftiga, kan ett

föreskrivet tvång att låta handläggningen pågå fyra dagar i veckan uppenbarligen medföra onödigt påfrestning på de i målet medverkande med därav följande risk för rättssäkerheten. Man måste betänka, att domare, parter och partsombud icke alla äro i sin bästa ålder och att man därför icke får ställa alltför stora krav på deras prestationsförmåga. Särskilt för den tilltalade i brottmål kan det vara alltför påfrestande att vecka efter vecka sex timmar om dagen under fyra dagar i veckan deltaga i en huvudförhandling, som kanske är avgörande för hela hans liv. Det är också nödvändigt att domstolen icke har alltför knapp tid på sig att hålla överläggning och sammanfatta sina intryck från en handlagd del av ett mål, liksom att parterna och deras ombud kunna få erforderlig tid att bereda sig på handläggningen av kommande avsnitt. Även sådana omständigheter som frågan om tillgång till lämplig lokal och andra organisatoriska frågor tala för att man i fråga om möjlighet att göra avbrott i huvudförhandling bör lämna domstolarna större frihet än i propositionen förutsatts. Vi föreslå därför, att stadgandet i 1 kap. 15 § rättegångsbalken gives sådan lydelse, att i mål av sådan storlek, att huvudförhandlingen beräknas kräva mer än två dagar, avbrott i huvudförhandlingen må äga rum under två eller, om särskilda skäl föreligga, tre söckendagar i veckan.

Vad angår möjligheten till uppskov med huvudförhandling sedan sådan påbörjats kan starkt ifrågasättas, huruvida tiden icke nu är mogen för att, i likhet med vad som gäller i Danmark och Norge, överlämna åt domstolen att obunden av lagregler själv med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall avgöra, om efter uppskov ny eller fortsatt huvudförhandling skall hållas. I en framtid torde ganska säkert en sådan ordning komma att genomföras. Vi vilja emellertid icke nu föreslå en sådan lösning med hänsyn till den jämförelsevis korta tid, som ännu förflutit från det principerna om muntlighet och omedelbarhet i processen infördes i vårt land. Under sådana förhållanden synes icke finnas någon annan lösning än att stadga skilda regler för mål av ordinär storlek och för mål av vidlyftig beskaffenhet. Därvid måste tillses, att reglerna bliva sådana att de utan större olägenheter kunna upprätthållas i den praktiska tillämpningen.

Beträffande gränsen för tillämpningen av en särskild undantagsregel för vidlyftiga mål, d. v. s. det dansk-norska systemet med frihet för domstolen att avgöra om efter uppskov ny eller fortsatt huvudförhandling skall hållas, må följande anföras. Efter lagändringen 1953 har detta system gällt för sådana mål, som beräknats kräva minst fyra veckors huvudförhandling. Såsom framgår av flera avgivna remissyttranden bör större krav på vidlyftighet icke ställas. Yttranden, som avgivits av Häradshövdingeföreningen och Stadsdomarföreningen, giva tvärtom anledning att ifrågasätta, om icke gränsen borde sättas lägre. Vi anse emellertid att, under för-

utsättning att regeln om avbrott i huvudförhandling får den avfattning vi föreslagit, gränsen bör kunna bibehållas vid fyra veckor. Beräkning av den tid, varunder uppskov kan äga rum i de ordinära målen, bör ske enligt rättegångskommitténs senaste förslag, dock med avräkning av tre dagar i veckan om avbrott ägt rum under detta antal dagar. Med de jämkningar, som framgå av vad sålunda anförts, böra alltså stadgandena i 43 kap. 11 § och 46 kap. 11 § rättegångsbalken avfattas i enlighet med rättegångskommitténs senaste förslag.

Vi hemställa, att utskottet måtte utforma lagtext.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, må beakta här framförda synpunkter beträffande reglerna i rättegångsbalken om avbrott och uppskov i huvudförhandling samt om fortsatt och ny huvudförhandling.

Stockholm den 16 oktober 1956

Nils G. Fröding

Axel Gustafsson
Borås

Birger Gezelius
